

Procena napretka Srbije u ispunjavanju političkih kriterijuma u pregovorima sa EU

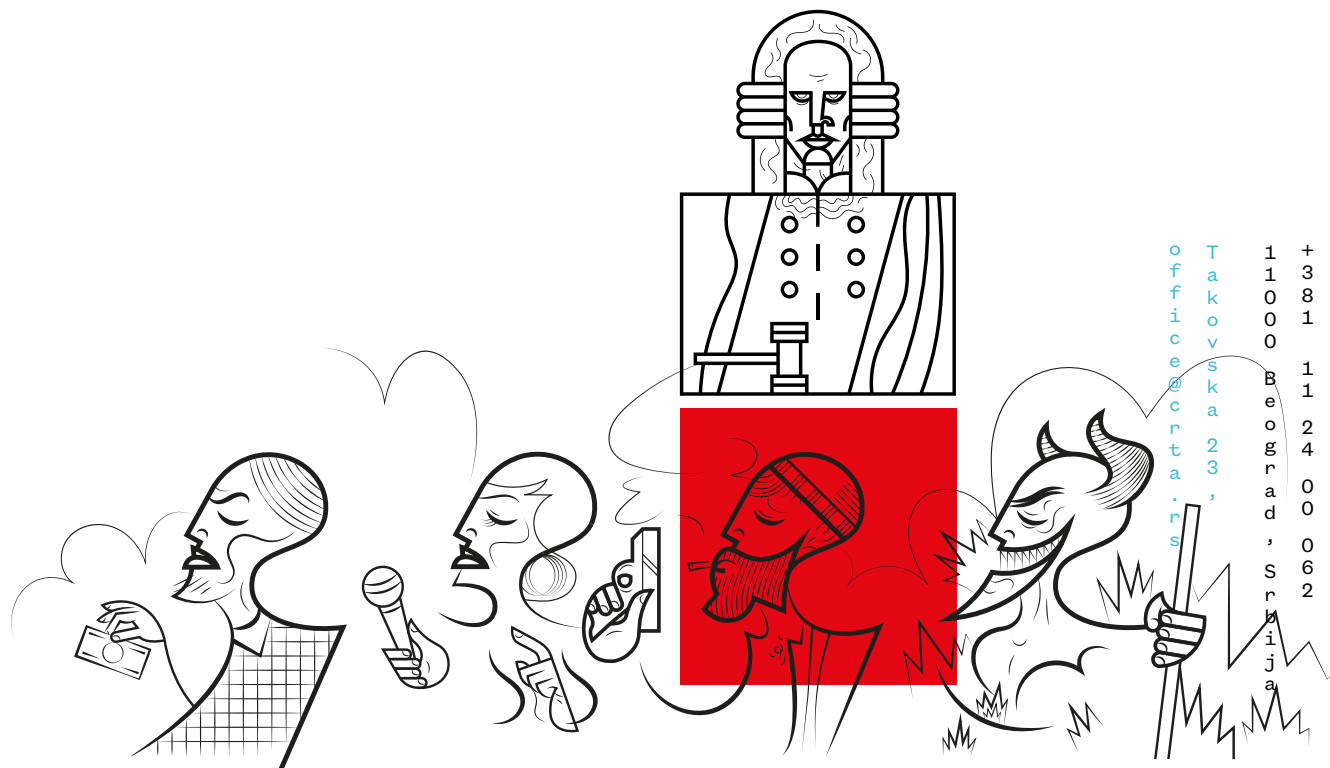

©
C
R
T
A

B
e
o
g
r
a
d
,

2
0
2
0
.
g
o
d
i
n
e

Pravosuđe u Srbiji: Nezavisnost na čekanju

Autorka: Vladana Jaraković

Realizaciju projekta finansijski je podržala ambasada
Kraljevine Norveške u Beogradu. www.norway.no/en/serbia

Pravosuđe u Srbiji: Nezavisnost na čekanju

Značajna uloga koju je Ustav Srbije namenio Narodnoj skupštini u procesu izbora nosilaca pravosudnih funkcija bila je povod da takva rešenja Venecijanska komisija još 2007. godine u svom Mišljenju o Ustavu Srbije nazove „receptom za politizaciju pravosuđa.“ Primena ovog recepta rezultirala je time da veliki broj sudija i tužilaca u svom radu oseća značajan pritisak predstavnika izvršne i zakonodavne vlasti. Izmene Ustava u cilju depolitizacije i uspostavljanja normativnog okvira za veću nezavisnosti i samostalnosti pravosuđa najavljuju se i pripremaju od 2016. godine a proces je zastao nakon što je Vlada u novembru 2018. godine inicirala proceduru izmene Ustava u Narodnoj skupštini. Odlaganje ustavnih promena može da bude prilika za uspostavljanje novog dijaloga između vlasti i predstavnika struke koji su ukazivali na neprihvatljiva rešenja koja je tokom konsultativnog procesa zagovaralo Ministarstvo pravde. Međutim, imajući u vidu dosadašnji tok konsultativnog procesa ali i javno iznete stavove predstavnika izvršne i zakonodavne vlasti o nezavisnosti pravosuđa, postoji bojazan da neće doći do odstupanja od rešenja kojima se udovoljava minimumu međunarodnih standarda a koja, prema mišljenju strukovnih udruženja, u praksi neće unaprediti položaj pravosuđa.

Odlaganje ustavnih promena u oblasti pravosuđa

Vlada Republike Srbije podnela je 30. novembra 2018. godine Narodnoj skupštini Predlog za promenu Ustava¹, kojim je nagovestila pravac planiranih ustavnih promena u oblasti pravosuđa. Oslanjajući se pre svega na Mišljenje o Ustavu Srbije koje je 2007. godine objavila Venecijanska komisija, Vlada je predložila okvir unutar koga treba da budu formulisana i konkretna normativna rešenja ustavnih promena. Kao osnovni ciljevi predloženih izmena izdvajaju se:

preciziranje položaja sudske vlasti u sistemu podele vlasti tako što će se odnos tri vlasti, umesto na međusobnoj kontroli, zasnivati na uzajamnom proveravanju odnosno ograničavanju;

ostvarivanje stalnosti sudijske funkcije i funkcije zamenika javnog tužioca od izbora do penzije, bez probnog perioda u trajanju od tri godine za sudije i zamenike javnih tužilaca, koji se prvi put biraju uz potpuno isključenje Skupštine iz procesa njihovog izbora smanjenje uticaja Narodne skupštine na postupak izbora članova pravosudnih saveta;

preciziranje razloga za razrešenje sudija, zamenika javnih tužilaca i javnih tužilaca na nivou Ustava kao i

predviđanje Pravosudne akademije kao tela u kome početnu obuku moraju proći buduće sudije i tužioci pre prvog izbora u zvanje, uz uvažavanje ranijeg radnog iskustva.

Nakon što je Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo Narodne skupštine na sednici održanoj 14. juna 2019. godine razmotrio Vladin Predlog i utvrdio da je podnet u propisanom obliku, procedura usvajanja predloženih izmena je zastala, pa se narodni poslanici još nisu na plenarnoj sednici izjašnjavali o ovom predlogu. Imajući u vidu složenu proceduru promene Ustava² i činjenicu da redovni parlamentarni izbori u Srbiji treba da budu održani tokom 2020. godine³, nije izvesno kada bi procedura mogla da bude okončana.

Promena Ustava samo je jedna od aktivnosti predviđenih osnovnim strateškim dokumentima u oblasti pravosuđa sa čijom se realizacijom kasni. Ustavne promene u oblasti pravosuđa Akcionim planom za Poglavlje 23 bile su predviđene još za 2017. godinu. Konsultativni proces je počeo tek sredinom 2017. godine, kada ga je iniciralo Ministarstvo pravde, i to bez bilo kakvih polaznih osnova, što je rezultiralo time da je proces napustilo nekoliko organizacija civilnog društva kao i najistaknutijih strukovnih udruženja u oktobru 2017. godine⁴. Od tada, iako nije ovlašćeni predlagač promena Ustava, Ministarstvo pravde predstavilo je čak četiri verzije nacrtu amandmana. Na verziju koja je dostavljena Venecijanskoj komisiji na ocenu, Ministarstvo je u Mišljenju Komisije⁵ od 25. juna 2018. dobilo čak 44 preporuke za unapređenje teksta. Nakon što je usvojilo pojedine preporuke, Ministarstvo je ponovo ovom telu Saveta Evrope dostavilo amandmane na davanje mišljenja. O poslednjoj verziji ustavnih amandmana Venecijanska komisija izjasnila se Memorandumom svog Sekretarijata kojim je konstatovano da je postupljeno prema preporukama koje je Venecijanska komisija formulisala. Za razliku od Venecijanske komisije, drugo telo Saveta Evrope - Konsultativno veće evropskih sudija dalo je mišljenje⁶ kojim ukazuje na mnogobrojne nedostatke predloženih amandmana.

Imajući u vidu činjenicu da je stručna javnost u Srbiji iznela mnoštvo kritika i ukazala na neprihvatljiva rešenja koje je poslednjim Nacrtom amandmana predvidelo Ministarstvo pravde⁷, odlaganje ustavnih promena ostavlja prostor za započinjanje novog dijaloga i iznalaženje najboljih rešenja. Ipak, imajući u vidu način na koji su se predstavnici izvršne i zakonodavne vlasti tokom 2019. godine izjašnjavali u odnosu na nezavisnost i samostalnost pravosuđa, nema razloga za optimizam da će u predstojećem periodu doći do preokreta koji bi rezultirao suštinskim unapređenjem rešenja koja je ponudilo Ministarstvo pravde.

2 U skladu sa članom 203. Ustava Republike Srbije, predlog za promenu Ustava usvaja se dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika, a ukoliko bude usvojen pristupa se izradi, odnosno razmatranju akta o promeni Ustava. Nakon toga, akt o promeni Ustava iznosi se na plenum i usvaja dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika. Konačno, da bi akt kojim se menjaju ustavne odredbe o pravosuđu bio usvojen, građani ga moraju potvrditi na referendumu.

3 Izbori za narodne poslanike raspisani su 04. marta 2020. za 26. april 2020. Međutim, zbog širenja zarazne bolesti COVID-19, Vlada Republike Srbije proglasila je 15. marta 2020. vanredno stanje i Uredbom o merama tokom vanrednog stanja odredila prekid svih izbornih radnji u sprovođenju izbora za narodne poslanike, odloživši njihov nastavak za dan prestanka vanrednog stanja.

4 Društvo sudija Srbije, Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije, Centar za pravosudna istraživanja, Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije, Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM i Beogradski centar za ljudska prava su obavestili 30. oktobra 2017. godine Ministarstvo pravde o prekidu učešća u konsultacijama u vezi sa izmenama Ustava. Saopštenje navedenih organizacija dostupno je na linku <https://www.cepris.org/uncategorized/strukovna-udruzenja-napustila-konsultacije-o-izmenama-ustava/>

5 Mišljenje Venecijanske komisije br. 921 / 2018 o Nacrtu amandmana na ustavne odredbe o pravosuđu, 25.06.2018.

6 Mišljenje Konsultativnog veća evropskih sudija od 21.12.2018. godine <https://rm.coe.int/opinion-on-the-newly-proposed-amendments-to-the-constitution-of-the-re/168090751b>

7 Nacrt amandmana na Ustav Republike Srbije od 15.10.2018. godine dostupan na <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>

Postupak revizije strateških dokumenata u oblasti pravosuđa

Tokom 2019. i 2020. godine nastavljen je proces revizije oba krovna strateška dokumenta u oblasti pravosuđa u Srbiji - Strategije razvoja pravosuđa i Akcionog plana za Poglavlje 23.

Radni tekst Strategije razvoja pravosuđa za period 2019 – 2024.⁸ objavljen je u maju 2019. godine, nakon čega je održana javna rasprava o ovom tekstu. Predlog Strategije objavljen je u novembru 2019. godine⁹, ali Strategija čija je primena trebalo da počne tokom 2019. godine nije usvojena u toj godini. U januaru 2020. godine Ministarstvo pravde obratilo se Odboru za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu Narodne skupštine zahtevom za mišljenje o Strategiji. Iako je odbor pozitivno ocenio Strategiju, tokom rasprave pojedini narodni poslanici, članovi ovog odbora¹⁰, izrazili su neslaganje sa onim odredbama Strategije koje su usmerene ka obezbeđivanju veće nezavisnosti pravosuđu u odnosu na Narodnu skupštinu¹¹. Strategija do dana objavljivanja ovog izveštaja nije usvojena.

Ministarstvo pravde objavilo je prvi nacrt revidiranog Akcionog plana za poglavlje 23 u februaru 2019. godine. Nakon održane javne rasprave, u junu iste godine objavljena je usaglašena verzija dokumenta u koju su uvršteni pojedini komentari organizacija civilnog društva. Tekst drugog nacrta revidiranog Akcionog plana za Poglavlje na internet strani Ministarstva pravde objavljen je u februaru 2020. godine, i to samo na engleskom jeziku. Strukovna udruženja ukazala su da proces njegove izrade nije bio dovoljno inkluzivan, te da u procesu izrade relevantnim akterima nije dato dovoljno vremena da pripreme sveobuhvatne komentare na dostavljen tekst. Dodatno, smatraju i da rokovi predviđeni Akcionim planom nisu „projektovani da omoguće realno i kvalitetno obavljanje aktivnosti i suštinsko učešće svih nosilaca aktivnosti“¹².

Menadžment pravosuđa

Iako planirane, izmene normativnog okvira koje bi obezbedile smanjenje uticaja Narodne skupštine na postupak izbora članova pravosudnih saveta nisu sprovedene tokom 2019. godine. Način izbora i sastav Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca, kao organa koji garantuju samostalnost i nezavisnost sudija, odnosno samostalnost tužilaca, predmet su velikog broja kritika, uključujući i one koje je uputila Venecijanska komisija, još od vremena donošenja Ustava 2006. godine. Reforme Ustava u oblasti pravosuđa u Srbiji podrazumevaju i izmenu sastava i načina izbora članova oba pravosudna saveta, ali izmene predložene poslednjim Nacrtom Ustavnih amandmana koje je predložilo Ministarstvo pravde oktobra 2018. godine, po oceni stručne javnosti, ne isključuju mogućnost uticaja politički izabраних delova saveta na njihovo odlučivanje.

8 Nastavak nekadašnje Nacionalne strategije razvoja pravosuđa za period 2013-2018.

9 Predlog strategije razvoja pravosuđa za period 2019-2024. Godine od 24.11.2019. dostupan na <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>

10 Negativan stav o oduzimanju izborne funkcije Narodne skupštine u oblasti pravosuđa koje se planira Strategijom izrazili su narodni poslanici iz vladajuće koalicije - Đorđe Komlenski i Nedo Jovanović, kao i narodni poslanik Sreto Perić iz Srpske radikalne stranke

11 Zapisnik sa 76. sednice Odbora za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu, održane 13. januara 2020. godine

12 Društvo sudija Srbije, *Komentari Društva sudija Srbije na dokument pod naslovom ACTION PLAN FOR CHAPTER 23, Introduction and Judiciary, February, 2020, 12.03.2020.*

Budžetsko osamostaljivanje Visokog saveta sudstva u odnosu na Ministarstvo pravde i konačno je zaustavljeno nakon odluke Ustavnog suda IUz 34/2016¹³ iz novembra 2018. godine. Ovom odlukom Ustavni sud je neustavnom proglasio odredbu Zakona o uređenju sudova kojom je nadležnost upravljanja sudskim budžetom trebalo da bude prenet sa Ministarstva pravde na Visoki savet sudstva. I pre nego što je Ustavni sud doneo odluku, izmenama Zakona o uređenju sudova iz godine u godinu pomeran je rok za prelazak nadležnosti u vezi sa predlaganjem i izvršenjem sudskog budžeta na Visoki savet sudstva, pa on tako nikada nije ni dobio nadležnosti koje su bile predviđene Nacionalnom strategijom razvoja pravosuđe 2013-2018. Ukoliko tekst Nacrta ustavnih amandmana koje je Ministarstvo pravde izradilo 2018. godine bude i konačan tekst predloga akta o promeni Ustava, imajući u vidu nadležnosti VSS koje su u tom tekstu nabrojane, ni u budućnosti se neće steći uslovi da ovaj pravosudni savet stekne budžetsku nezavisnost.

Smatrajući reagovanje pravosudnih saveta nedovoljnim i neadekvatnim u slučajevima javnih istupa pojedinih najviših državnih zvaničnika i medijskih napisa kojima se komentariše postupanje javnog tužilaštva i sudova u nepravnosnažnim krivičnim postupcima, Društvo sudija Srbije uputilo je 20. januara 2020. godine otvoreno pismo Visokom savetu sudstva, Državnom veću tužilaca i Republičkom javnom tužiocu, pozivajući te institucije, između ostalog, da ukažu na protivpravost i neprihvatljivost postupanja predstavnika izvršne i zakonodavne vlasti i medija i da zahtevaju obezbeđenje odgovarajućih uslova za nesmetano obavljanje pravosudne funkcije¹⁴.

Nezavisnost i samostalnost

Tokom 2019. godine nije izvršeno jačanje normativnog okvira koje bi garantovalo da nosioci pravosudnih funkcija budu oslobođeni nedozvoljenih uticaja i pritisaka. Obezbeđivanje stalnosti sudijske funkcije i funkcije zamenika javnog tužioca od izbora do penzije, bez probnog perioda u trajanju od tri godine, potpuno isključenje Skupštine iz izbora sudija i zamenika javnih tužilaca kao i propisivanje razloga za razrešenje sudija, zamenika javnih tužilaca i javnih tužilaca na nivou Ustava, i u narednom periodu ostaju na nivou strateškog cilja.

U praksi, komentarisane sudskih odluka putem medija jedan je od najzastupljenijih instrumenata koji nosioci drugih grana vlasti koriste kako bi uticali na nosioce pravosudnih funkcija u Srbiji. Takvo ponašanje ne jenjava uprkos tome što i Vlada i Narodna skupština imaju kodekse o granicama dozvoljenosti komentarisanja sudskih odluka i postupaka¹⁵.

Tokom 2019. godine Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca sprovelo je istraživanje¹⁶ kojim je utvrđeno da 41% javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca koji su učestvovali u istraživanju smatra da je rad tužilaca u Srbiji mnogo ili veoma mnogo izložen različitim vrstama pritisaka. Kao dominantan izdvojen je pritisak pretpostavljenih, kome je bilo izloženo 65% tužilaca, pritisak medija osetilo je njih 56%, dok je pritisak nosilaca drugih grana vlasti osetilo 46% tužilaca.

13 Ustavni sud Republike Srbije, Odluka o utvrđivanju nesaglasnosti IUz 34/2016 od 25.10.2018. („Službeni glasnik RS“ br. 88/18)

14 Društvo sudija Srbije, Otvoreno pismo DVT, VSS i RJT, 20.01.2020. https://www.sudije.rs/images/2020_01_20_Otvoreno_pismo_VSS_DVT_i_RJT.pdf

15 Zaključak o usvajanju Kodeksa ponašanja članova Vlade o granicama dozvoljenosti komentarisanja sudskih odluka i postupaka Vlada Srbije usvojila je 2016. godine, dok je Kodeks ponašanja narodnih poslanika o granicama dozvoljenosti komentarisanja sudskih odluka i postupaka usvojila 2017. godine.

16 <https://www.uts.org.rs/aktivnosti/vesti/1618-istrazivanje-uts-i-cesid-nepripremani-uticaji-na-tuzilastvo>

Slične nalaze imalo je i istraživanje¹⁷ koje je 2017. godine sprovело Društvo sudija, a kojim je utvrđeno da je 44% sudija tokom svoje prakse osetilo pritisak da donese određenu odluku u svom radu. Među njima, otvoren ili posredan uticaj nosilaca drugih grana vlasti osetilo je 27% sudija.

Tokom 2019. godine tabloidni mediji vodili su negativnu kampanju protiv Gorana Ilića, zamenika Republičkog javnog tužioca, zamenika predsednika Državnog veća tužilaca i Poverenika za samostalnost javnog tužilaštva, koji u javnosti često kritikuje negativne pojave u srpskom pravosuđu. Ipak, najveći odjek u javnosti imao je slučaj kada je na naslovnim stranama pojedinih tabloida objavljena fotografija sa proslave kojoj je Ilić prisustvovao, a koju je organizovao javni tužilac, takođe član Državnog veća tužilaštva, na kojoj su se on i još nekoliko nosilaca javnotužilačke funkcije našli u istoj prostoriji sa licima koja su tabloidi povezali sa određenim kriminalnim aktivnostima. Iako su prisutni tužioci negirali da poznaju sporne osobe¹⁸, prvi put posle dugogodišnjeg nepojavljivanja u javnosti, povodom ovog slučaja oglasila se Republička javna tužiteljka, koja je protiv Ilića i drugih tužilaca koji su prisustvovali proslavi, Etičkom odboru Državnog veća tužilaca podnela inicijativu radi davanja mišljenja o ponašanju ovih nosilaca javnotužilačke funkcije. Smatrajući da je potrebno da se činjenično stanje povodom navedenog događaja u potpunosti razjasni, Etički odbor je mišljenje dostavio disciplinskim organima Državnog veća tužilaca, radi postupanja kao po disciplinskoj prijavi¹⁹. Ishod postupanja disciplinskih organa DVT u ovom slučaju još uvek nije poznat.

Veliku pažnju i kritike stručne javnosti izazvala je izjava državnog sekretara u Ministarstvu pravde, koji je u januaru 2020. primetio da su sudstvo i tužilaštvo postali „neodgovorna grana vlasti”, dodavši da Ustav Srbije mora da se menja kako bi pravosuđe dobilo eksternu kontrolu, navodeći primer Francuske u kojoj sudije i tužioce postavlja predsednik države²⁰.

Odgovornost

Podnošenje disciplinske prijave na rad sudija i tužilaca u Srbiji omogućeno je, na osnovu zakona, svakom licu. Međutim, ni sudovi ni tužilaštva postupak podnošenja pritužbi nisu učinili dovoljno transparentnim. Na osnovu istraživanja otvorenosti pravosudnih organa u Srbiji u 2018. godini koje je sprovedla organizacije Crta, utvrđeno je da veoma mali broj sudova i tužilaštava u Srbiji objavljuje na svom sajtu uputstvo za podnošenje pritužbi na rad sudija i zaposlenih u sudu²¹.

Oba pravosudna saveta imaju usvojene etičke kodekse i formirane etičke odbore. Visoki savet sudstva usvojio je septembra 2018. godine Poslovnik o radu Etičkog odbora Visokog saveta sudstva, tela zaduženog za nadzor nad primenom Etičkog kodeksa. Poslovnik o radu Etičkog odbora Državnog veća tužilaca usvojen je jula 2018. godine.

17 Društvo sudija Srbije, Jačanje nezavisnosti i integriteta sudija u Srbiji, 2017, str 47

18 Insajder, *Tužilac Goran Ilić: Postupak pred Etičkim odborom pokušaj diskreditacije*, 10.09.2020.

19 Saopštenje za javnost Etičkog odbora DVT A br 678/19 od 09.09.2020.godine

20 Insajder, *Reakcije struke na predlog državnog sekretara da predsednik bira tužioce i sudije: Dodatni pritisak na pravosuđe*, 20.01.2020. <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/16679/>

21 CRTA, *Analiza otvorenosti pravosudnih organa u Srbiji i regionu u 2018. godini*, <https://orta.rs/wp-content/uploads/CRTA-Otvorenost-pravosu%C4%91a-2018-FIN.pdf>

Evropska komisija je u dokumentu Non - paper o trenutnom stanju u poglavljima 23 i 24 za Srbiju, u novembru 2019. godine, primetila da je potrebna izmena postojećih etičkih kodeksa, radi usklađivanja sa evropskim standardima.²²

Efikasnost

Racionalizacija mreže sudova u Srbiji donekle je izvršena donošenjem novog Zakona o sedištimama i područjima sudova i javnih tužilaštava koji se primenjuje od 1. januara 2014. godine. Osnovni razlog za reorganizaciju mreže bila je nejednaka opterećenost različitih sudova. Međutim, i posle šest godina primene ovog Zakona, jasno je da neujednačena opterećenost sudija ostaje veliki problem pravosuđa u Srbiji.

Statistikom o radu sudova opšte nadležnosti u Republici Srbiji za 2019. godinu²³, utvrđeno je da se prosečan priliv predmeta po sudiji kod osnovnih sudova kreće od 22,9 do 133,49 što znači da najopterećeniji sud ima i do 5,83 puta više predmeta po sudiji od suda koji je najmanje opterećen, odnosno koji ima najmanji prosečni priliv predmeta po sudiji. Iako je razlika u opterećenju sudija smanjena u odnosu na 2018. godinu, ona je i dalje veća nego u vreme poslednje reorganizacije mreže sudova²⁴.

Ukupan broj nerešenih predmeta u 2019. godini je 1.656.654 što je manje u odnosu na 2018. godinu kada je na kraju godine ostalo 1.701.580 nerešenih predmeta. Međutim, ukoliko se izuzmu izvršni predmeti u pretežno sudećim materijama, broj nerešenih predmeta i dalje raste i krajem 2019. godine iznosio je 1.072.156 predmeta²⁵.

Broj starih nerešenih predmeta u blagom je padu, ali nakon izmena metodologije računanja starih predmeta, koja je promenjena izmenama Sudskog poslovnika, koje su stupile na snagu 27. juna 2019. godine²⁶, nije moguće utvrditi u kojoj je meri došlo do smanjenja broja starih predmeta u odnosu na 2018. godinu²⁷. Nadležni organi očekuju da će pozitivne efekte na povećanje efikasnosti pravosuđa imati izmene i dopune Zakona o izvršenju i obezbeđenju koje se primenjuju 1. januara 2020. godine.

22 Evropska komisija, Non - paper o trenutnom stanju u poglavljima 23 i 24 za Srbiju, novembar 2019. https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/non_paper_23_24/non_paper_pg_23_24_19_sr.pdf

23 Vrhovni Kasacioni sud, *Statistika o radu sudova opšte nadležnosti u Republici Srbiji za period od 01.01.2019. do 31.12.2019. godine*, str. 422

24 U vreme donošenja Zakona o sedištimama i područjima sudova i javnih tužilaštava najopterećenije sudije imale su 5.73 puta više predmeta od najmanje opterećenih kolega. Ovaj podatak Vlada Srbije, kao predlagač zakona, dala je u obrazloženju Predloga zakona o sedištimama i područjima sudova i javnih tužilaštava http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/predlozi_zakona/3551-13.pdf

25 Vrhovni kasacioni sud, Godišnji izveštaj o radu sudova u Republici Srbiji za 2019. Godinu, str. 12

26 Sudski poslovnik o izmenama i dopunama Sudskog poslovnika ("Službeni glasnik RS" 43/19)

27 Nakon izmena Sudskog poslovnika stari predmetima smatraju se oni koji nisu rešeni u roku od tri godine od dana podnošenja inicijalnog akta, dok je ranije važećim odredbama Poslovnika stari predmetom smatran onaj koji nije rešen u roku od dve godine od dana podnošenja inicijalnog akta. Iz tog razloga, broj nerešenih starih predmeta iskazan u godišnjem izveštaju o radu sudova za 2019. godinu na kraju 2019. godine iskazano je 621.324 nerešenih starih predmeta od čega u sudećim materijama 86.962. Imajući u vidu da je metodologija značajno promenjena, nije moguće utvrditi da li je i u kojoj meri zaista došlo do smanjenja broja starih predmeta u odnosu na 2018. godinu. Prema podacima Vrhovnog kasacionog suda iz juna 2019, pre promene metodologije, zaključno sa 31.06. 2019. godine rešeno je 148.271 starih predmeta, od čega 54.734 izvršna predmeta dok je u istom periodu 2018. godine rešeno 176.202 stara predmeta, od čega 87.754 izvršna predmeta, što znači da se smanjila brzina rešavanja starih predmeta.

Pravosudna akademija

Za razliku od postojećeg zakonodavnog okvira koji predviđa dvostruki sistem pristupa pravosudnim profesijama, poslednjim Nacrtom ustavnih amandmana u oblasti pravosuđa iz oktobra 2018. godine Pravosudna akademija predviđena je kao ustavna kategorija, a završena početna obuka u ovoj instituciji kao obavezan uslov za pristupanje sudijskoj, odnosno funkciji zamenika javnog tužioca.

Imajući u vidu da je na ovaj način Pravosudnoj akademiji poverena uloga jedinog „čuvara ulaza“ u pravosuđe, stručna javnost ukazala je na opasnost da se uticaj na izbor sudija i tužilaca iz Narodne skupštine izmesti u Pravosudnu akademiju, koja će vršiti svojevrstu pre-selekciju sudija. Na ovaj način će Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca prilikom izbora sudija praktično biti vezani prethodnim izborom polaznika koji je načinila Akademija.

Ocenjujući Nacrt amandmana, i Venecijanska komisija ocenila je da bi bilo preporučljivo zaštititi Akademiju od mogućeg neprimerenog uticaja. Nacrtom amandmana Pravosudna akademija definisana je kao samostalna, ali sa upravljačkim organima koji odražavaju sastav Visokog saveta sudstva i Visokog saveta tužilaca. Imajući u vidu predloženi sastav dva pravosudna saveta, ukoliko bi bilo usvojeno rešenje predviđeno Nacrtom amandmana, u organima upravljanja Akademije većinu bi imali predstavnici zakonodavne i izvršne vlasti u odnosu na predstavnike sudstva i tužilaštva. Sastav organa upravljanja ključan je ukoliko se zna da upravo on imenuje Programski savet, koji imenuje članove komisije za prijemni ispit. Od ključne je važnosti da odlaganje ustavnih reformi bude iskorišćeno kako bi se na sveobuhvatan način, u dijalogu svih relevantnih aktera, razmotrio položaj Pravosudne akademije.

Izvori:

CRTA, *Analiza otvorenosti pravosudnih organa u Srbiji i regionu u 2018. godini*, <https://crt.rs/wp-content/uploads/CRTA-Otvorenost-pravosu%C4%91a-2018-FIN.pdf>

Društvo sudija Srbije, *Jačanje nezavisnosti i integriteta sudija u Srbiji*, 2017, str 47

Društvo sudija Srbije, *Komentari Društva sudija Srbije na dokument pod naslovom ACTION PLAN FOR CHAPTER 23, Introduction and Judiciary, February, 2020*, 12.03.2020.

Društvo sudija Srbije, *Otvoreno pismo DVT, VSS i RJT*, 20.01.2020. https://www.sudije.rs/images/2020_01_20_Otvoreno_pismo_VSS_DVT_i_RJT.pdf

Evropska komisija, *Non - paper o trenutnom stanju u poglavljima 23 i 24 za Srbiju, novembar 2019*. https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/non_paper_23_24/non_paper_pg_23_24_19_sr.pdf

Insajder, *Reakcije struke na predlog državnog sekretara da predsednik bira tužioce i sudije: Dodatni pritisak na pravosuđe*, 20.01.2020. <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/16679/>

Insajder, *Tužilac Goran Ilić: Postupak pred Etičkim odborom pokušaj diskreditacije*, 10.09.2020.

Mišljenje Konsultativnog veća evropskih sudija od 21.12.2018. godine <https://rm.coe.int/opinion-on-the-newly-proposed-amendments-to-the-constitution-of-the-re/168090751b>

Mišljenje Venecijanske komisije br. 921 / 2018 o Nacrtu amandmana na ustavne odredbe o pravosuđu, 25.06.2018.

Nacrt amandmana na Ustav Republike Srbije od 15.10.2018. godine <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>

Narodna skupština Republike Srbije, *Izveštaj i video zapis sa sednice Odbora za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu održane 13.01.2020*. <http://www.parlament.gov.rs/>

Predlog strategije razvoja pravosuđa za period 2019-2024. Godine od 24.11.2019. dostupan na <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>

Predlog zakona o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/predlozi_zakona/3551-13.pdf

Saopštenje za javnost Etičkog odbora DVT A br 678/19 od 09.09.2020.godine Sudski poslovnik o izmenama i dopunama Sudskog poslovnika ("Službeni glasnik RS" 43/19)

Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije i CESID, *Istraživanje „Neprimereni uticaji na tužilaštvo”*, 14.03.2019. <https://www.uts.org.rs/aktivnosti/vesti/1618-istrazivanje-uts-i-cesid-neprimereni-uticaji-na-tuzilastvo>

Ustav Republike Srbije (“Službeni glasnik RS” 98/2006)

Ustavni sud Republike Srbije, Odluka o utvrđivanju nesaglasnosti IUz 34/2016 od 25.10.2018. („Službeni glasnik RS“ br. 88/18)

Vlada Republike Srbije, Predlog za promenu Ustava, http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/akta_procedura/2018/010-3691_18_Predlog.pdf

Vrhovni kasacioni sud, *Godišnji izveštaj o radu sudova u Republici Srbiji za 2019. godinu*, <https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/Godisnji%20izvestaj%20o%20radu%20sudova%20u%202019.pdf>

Vrhovni Kasacioni sud, *Statistika o radu sudova opšte nadležnosti u Republici Srbiji za period od 01.01.2019. do 31.12.2019. godine*, <https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/STATISTIKA%20-%20OPSTA%20NADLEZNOST%202019.pdf>